

مدرسه عالی فقه و معارف اسلامی

پایان نامه کارشناسی ارشد
رشته فقه و معارف اسلامی

عنوان:

شفاعت در قرآن

استاد راهنما:

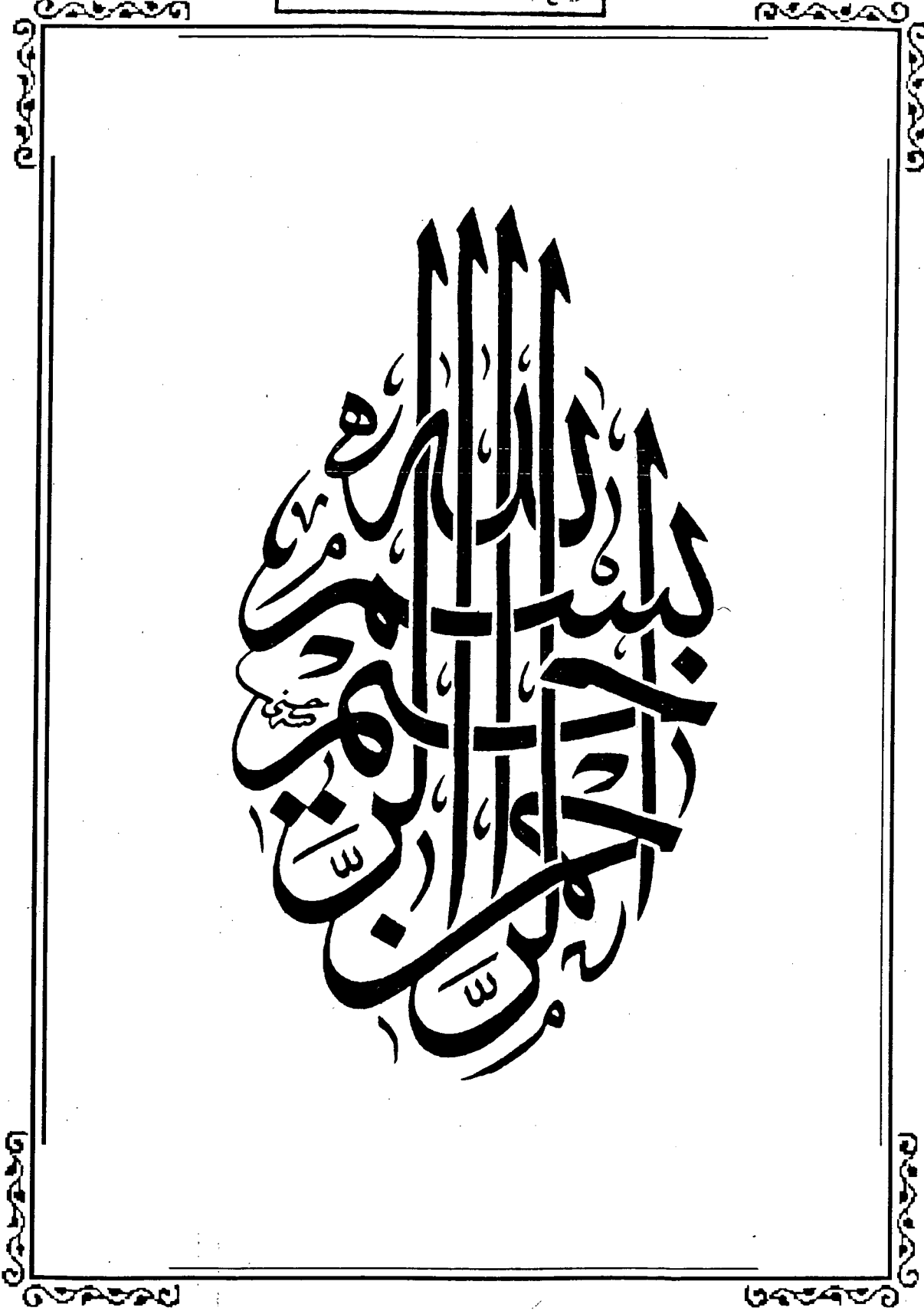
حجة الاسلام والمسلمین محمد جعفر حسینیان

محقق:

شاه ولی اصغری

سال تحصیلی ۱۳۸۰-۸۱

کتابخانه جامع مرکز جهانی علوم اسلامی
شماره ثبت: ۱۱۵۴
تاریخ ثبت:

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
مَنْ كَفَرَ بِاللَّهِ مِنْ بَعْدِ إِيمَانِهِ
سَاءَ مَا يَحْكُمُ اللَّهُ لَهُ
مَنْ كَفَرَ بِاللَّهِ مِنْ بَعْدِ إِيمَانِهِ
سَاءَ مَا يَحْكُمُ اللَّهُ لَهُ

بسمه تعالی

پایان نامه

«کارشناسی ارشد»

شکافت در قرآن

فهرست مطالب

مقدمه: ۶

فصل اول

کلیات ۷

۱- شفاعت در لغت ۸

۲- شفاعت در اصطلاح ۸

۳- حقیقت شفاعت ۱۱

۴- اقسام شفاعت ۱۹

۵- شرایط شفاعت ۲۹

۶- آثار تربیتی شفاعت ۳۴

فصل دوم

الف - شفاعت از دیدگاه قرآن کریم ۳۹

۱- شفاعت منفی در قرآن ۴۰

۲- شفاعت مثبت در قرآن ۴۴

۳- جمع بندی و تقسیم آیات شفاعت ۴۷

۴- شفیعات درگاه الهی ۵۲

(ب) شفاعت در احادیث اسلامی ۵۸

۱ - شفاعت در احادیث شیعه ۵۸

۲ - شفاعت در احادیث اهل سنت ۶۲

فصل سوم

اشکالات و پاسخ اینها ۶۹

مقدمه:

عقیده به شفاعت تا اندازه‌ای در میان مسلمانان رسوخ دارد، که هر کجا برویم و از هر که پرسیم، این اعتقاد را از عقائد اسلامی خویش می‌شمارد و در اصالت آن از نظر اسلام هیچ گونه تردیدی نشان نمی‌دهد، همه می‌بینیم که در مواقع راز و نیاز مسلمانها با خدا و نیز در کنار قبر پیشوایان بزرگ اسلام، دلها و اندیشه‌های افراد گنهکار به سوی شفیعان درگاه الهی کشیده می‌شود و از آنان می‌خواهند که از پیشگاه بزرگ بخواهند تا مورد عفو رحمت الهی قرار گیرند، یک چنین عقیده راسخ و پابرجا نمی‌تواند ساختگی و غیر اصیل باشد قطعات توجه جامعه اسلامی به سوی این عقیده معلول ورود آن در قرآن مجید و احادیث اسلامی است، زیرا معنی ندارد یک جمعیت بیش از یک میلیارد نفری و بخصوص دانشمندان آنها به دنبال عقیده‌ای بروند که هرگز در کتاب آسمانی مدارک دینی آنها وارد نشده باشد ولی گروهی از معتزله در فهم آیات مربوط به شفاعت دچار اشکال شده‌اند، یا این تأسف، گروه وهابیت، گرچه در کتاب‌های خود این عقیده را قبول کرده‌اند، ولی در این عصر جدید، گروه وهابیت در رأس آن عبد الوهاب و پیروان آن، اهل تشیع را به خاطر این عقیده، کافر و مشرک می‌دانند، این گروه کج فهم و دانشمندان ساده لوح هر جا شیعه را می‌بینند، صدای کفر و بدعت را بلند می‌کنند، بخاطر همین سبب بر خود لازم می‌دانم در این مورد تحقیقی بکنم و از درگاه الهی توفیق مستدعی هستم.

فصل اول

- کلیات
- شفاعت در لغت:
- شفاعت در اصطلاح:
- حقیقت شفاعت:
- آراء دانشمندان اهل تشیع پیرامون شفاعت:
- خلاصه و نتیجه نهائی نظریه اهل سنت:
- نظریه معتزله و خوارج:
- فرید وجوی:
- نظریه وهابی:
- اقسام شفاعت:
- گواهان کیانند؟

۱- شفاعت در لغت:

کلمه (شفاعت) از ریشه «شَفَع» به معنی جفت شدن چیزی مانند آن، لفظ مقابل آن (وتر) است.

«الشَّفَاعَةُ» ضمیمه شدن فرد برتر برائی کمک به فرد ضعیف تر اطلاق شده اند^(۱).
«الشَّفَاعَةُ! شَفَعُ، يَشْفَعُ، شَفَاعَةٌ!» «عجز خواستاری کمک از کسی» «شَفَاعَةٌ!» وساطت شخص برای نجات گنهکاران^(۲).

«شَفَعُ فُلَانٌ لِفُلَانٍ» می گویند فلان برای فلانی شفاعت کرد، یعنی شخص دوم بر کمک شخص اول برخاست و با در خواست خود او را کمک کرد^(۳).

۲- شفاعت در اصطلاح:

آنچه در تعریف اصطلاحی آراء مختلف شده اند، بیان می شود خلاصه آن است که لفظ شفاعت در اصطلاح لسان عرف و شرع و بین عامه و خاصه بر دو متعارف گفته می شود.

الف- در اصطلاح عامه:

در اصطلاح عامه شفاعت که شخصی شفیع از موقعیت و شخصیت خود استفاده

۱- مفردات راغب، ماده شفع، ص ۲۶۳. ۲- قاموس المحيط، ج ۳، ص ۴۵.

۳- مجسم المقاس الغه، ج ۳، ص ۲۰۱، مؤلف فارسی ابن زکریا.

کرده و نظر شخص صاحب قدرتی را در مورد مجازات زبردستان خود عوض کند ولی این اصطلاح در بحث مذهبی معنی ندارد، زیرا نه خداوند اشتباه می‌کند که بتواند نظر او را عوض بکند، نه عواطفی به این معنی در انسان دارد، که بتواند آن را برانگیخت، طبق این اصطلاح عام این نتیجه بدست می‌آید. که مجرم بر خلاف خواست قانون اقدام می‌کند^(۱).

این که خواسته شفاعت نیست:

ب - شفاعت در اصطلاح خاص:

شخص شفاعت شونده موجبات را فراهم می‌سازد، که از یک وضع نامطلوب بیرون آمده، به وسیله ارتباط با شیفع، خود را در وضع مطلوب قرار بدهد^(۲). همان طوری که قبلاً بیان کردیم در تعریف اصطلاحی شفاعت آراء متعدد وجود دارند ولی می‌تواند در میان آن بررسی و تحقیق بکند و آنچه امروز جامعه احتیاج فعلی را بیان می‌کند، درج می‌نمایم. روح و جوهر شفاعت اصطلاحی و آنچه مردم با آن آشنا هستند، استعداد ناقص که در مشنوع له وجود دارد، با نیروی شیفع ضمیمه می‌شود و در نتیجه مشنوع له به مقامی می‌رسد. یا به چیزی دست می‌یابد و از عقاب و

۱ - تفسیر نمونه، ج ۱، ص ۲۳۳.

۲ - نقل از کتاب شفاعت، مؤلف: احمد مطهری، رضا کاردان، ص ۴۸ - ۴۷.

جریمه رهائی پیدا می‌کند. در ماهیت شفاعت اصطلاحی اموری لازم است که در شفاعت لغوی دخالت ندارد، و آن امور، اساس اصطلاحی شفاعت را تشکیل می‌دهد و آنها از این قرار است، الف: شفاعت اصطلاحی در مورد موجود عاقلی به کار می‌رود زیرا در معنی لغوی شفاعت (شَفَع) آمده، ضمیمه شدن چیزی به مانند او، از این جهت استعداد ناقص که در مشفوع له وجود دارد با نیروی شفیع ضمیمه می‌شود در نتیجه مشنوع له به مقاصد و مفاخر خود می‌رسد یا از عقوبت و جریمه رهائی پیدا می‌کند، ولی ضمیمه شدن به علل و اسباب مادی، برای رفع نیاز، مانند ضمیمه شدن دانه گندم به آب و هوا، شفاعت اصطلاحی نمی‌باشد، زیرا استعداد ذات دانه گندم با ضمیمه شدن به مثل مواد دیگری مثل مواد راضی، و نور و آب را دارند^(۱).

شفاعت اصطلاحی و عرفی در جایی است، که شفیع موجود عاقلی باشد، اما انسان با ابراز مادی وساطت آنها را می‌خواهد به هدف خود نائل شود، باز هم شفاعت مصطلح نمی‌باشد^(۲).

طبق بیان دیگر از نظر محقق عصر ما استاد جعفر سبحانی، شفاعت: یک معنی شفاعت این است که یک موجود مادون که استعداد پیشرفت دارد، از موجود بالا به صورت یک امر قانونی استمداد و مدد طلبد، البته مدخواه از نظر کمال روحی و

۱ - در همان حواله، ص ۴۷ - ۴۸.

۲ - احمد مطهری؛ و غلام رضا کاردان، (شناخت خاص)، ص ۴۸.

معنوی باید به حدی سقوط نکند، که نیروی جهتش و تکامل را از دست بدهد، و امکان تبدیل او به یک انسان پاک از میان برود^(۱).

شفاعت نیازمند یک نوع ارتباط معنوی میان شفاعت کننده و شفاعت شونده است، و به این ترتیب کسی که امید شفاعت را دارد از او شفاعت کند و این ارتباط یک نوع وسیله تربیت برای شفاعت شونده خواهد بود^(۲).

و به عبارت جامع شفاعت در اصطلاح خاصه اینست که عوامل زیر بنائی شفاعت در مفهوم شرعی عواملی است که سازنده، و بر اساس لیاقتها و بر اثر نقاط مثبت مانند ایمان و بعضی اعمال صالح است، در حالی که شفاعت رایج در میان مردم، در بسیاری از موارد از نیازهای طرفین و رابطه‌های شخصی و خصوصی و غیر منطقی سرچشمه می‌گیرد^(۳).

۳- حقیقت شفاعت:

حقیقت شفاعت جز این نیست که رحمت گسترده خدا و مقفرت آمرزش او از طریق اولیاء الهی که حاملان فیض و وسائط رحمت هستند، به افراد گنه کار که لیاقت بخشایشگری او را دارند برسد، هر چند این می‌توانست بدون توسط کسی به آنان

۲- تفسیر نمونه، ج ۲، ص ۱۹۷.

۱- منشور جاوید، ج ۸، ص ۴.

۳- پیام قرآن، ج ۶، ص ۵۲۱.

برسد، اما اراده حکیمانه خداوند به این تعلق گرفته است، که فیض معنوی وی در آن سرا مانند این سراء و به بیان دیگر فیض های مادی و معنوی او، از طریق اسباب خاص و علل معینی بدست افراد برسد، از این نظر اراده خداوند اینست، گروه به فرمان و اذن صریح در روز رستاخیز با دعا و درخواست خویش که نحوه تاثیر تکوینی دعا آنها در محور گناهان و جلب مغفرت خدا برای ما روشن نیست، رحمت گسترده او را شامل گروهی از بندگان نمایند و آنان را از چنگال کیفرها برهانند^(۱).

بیانی دیگری در پرتوی حقیقت شفاعت از استاد مطهری (ره):

فرق اساسی شفاعت واقعی و حقیقی با شفاعت باطل در این است که در شفاعت واقعی از خدا شروع می شود، و به گناهکار ختم می گردد، اما در شفاعت باطل عکس آن، یعنی از طرف مشفوع له (یعنی گناه کار) شروع می شود، تأیید این بیان در آیه ای از قرآن: «قُلْ لِلَّهِ الشَّفَاعَةُ جَمِيعاً»^(۲)، ترجمه: «بگو شفاعت تمامی مخصوص خداست»، یعنی در شفاعت حقیقی مشفوع عنده خدا است، برانگیزانند وسیله یعنی شفیع است، و در شفاعت باطل مشفوع له یعنی گناهکار برانگیزه اند اوست، در شفاعت های باطل نمونه آن در دنیا و جود دارد، شفیع صفت وسیله بودن را از طرف مجرم کسب کرده است، زیرا اوست که وسیله را برانگیخته و به شفاعت وادار کرده است او است که وسیله را وسیله قرار داده است (شفیع تحت تأثیر سخنان شفیع قرار گرفته سرانجام

قانون تنها قدرت خود را برای افراد ضعیف و ناتوان نشان می دهد) ولی در شفاعتهای حق که نسبت دادن به انبیاء و اولیاء و مقربان الهی صحیح است، وسیله بودن شفیع از ناحیه خداست، که خدا است وسیله را وسیله قرار داده است، و بعبارت دیگر در شفاعتهای باطل شفیع تحت تاثیر مشفوع به (گنهکار) قرار می گیرد، و مشفوع عنده، صاحب قدرت، تحت تاثیر شفیع قرار می گیرد، ولی در شفاعتهای صحیح مشفوع عنده صاحب قدرت خداست (او بی نیاز از موجودات است، او غنی مطلق است. او هستی همه علت است، همه اسباب و معلول و علل نیاز به آن است و همه موجودات جهان محتاج بسوی او است او که احتیاج ندارد کسی را برانگیزد) علت موثر در شفیع) خدا است و شفیع تحت تاثیر او. به فرمان و درخواست او در گناهکار موثر واقع می شود^(۱)» در اینجا از مولا علی علیه السلام جمله دارد، می فرماید: «الشَّفِيعُ جَنَاحُ الطَّالِبِ»، شفاعت کننده در حقیقت بال و یرطلب کننده است^(۲).

آراء دانشمندان اهل تشیع پیرامون شفاعت:

علماء و دانشمندان اهل تشیع به رهبری از قرآن و عترت، این عقیده شفاعت را یک اصول مهم اسلامی می داند، از این جهت هیچ اختلافی در مبانی این مسئله وجود

۱ - کتاب عدل الهی، ص ۲۸۱-۲۸۲، مؤلف: شهید مطهری.

۲ - نهج البلاغه، کلمات قصار، کلمه ۶۳.

ندارد، حتی با اجماع معتقد به این عقیده است، و عقیدشان این است که شفاعت یکی از فیوضات و رحمت‌های بی‌کران و الطاف خداوند متعال نسبت به بندگان است. خداوند متعال می‌خواهد مهر و محبت خودش، نسبت به بندگان را از راه‌های مختلف نشان دهد تا بنده خود در یاس و ناامیدی سر نبرد، از دانشمندان اهل تشیع نظریه برخی را در اینجا نقل می‌کنم.

۱- استاد شیعه مرحوم شیخ مفید علیه الرحمه:

امامیه اتفاق نظر دارند، که پیامبر گرامی (ص) در روز رستاخیز مرتکبان گناهان کبائر را شفاعت می‌کند، نه تنها پیامبر صلی الله علیه و آله بلکه امیر مومنان علیه السلام و پیشوایان معصوم علیهم السلام، پس از روز رستاخیز در حق شیعیان گناهکار خود شفاعت می‌کنند و در اثر و شفاعت آنان گروهی زیادی از شیعیان خطاکار نجات پیدا می‌کنند^(۱).

استاد الفقهاء شیخ طوسی علیه الرحمه در تفسیر آیه: «وَلَا تُقْبَلُ مِنْهَا شَفَاعَةٌ»^(۲) شفاعت آنان پذیرفته نمی‌شوند).

می‌فرماید: هدف از نفی شفاعت از این آیه در شفاعت در حق گروه کافر است زیرا پیامبر اسلام (ص) در حق افرادی با ایمان شفاعت خواهد کرد، و در نتیجه، شفاعت نجات گروهی از گناهکاران از عذاب الهی است^(۳).

۲- سوره نساء، آیه ۸۵.

۱- اوائل المعالات، ص ۱۴-۱۵.

۳- تفسیر تبيان، ج ۱، ص ۲۱۳، چاپ نجف.

مفسر بزرگ فضل ابن حسن طبرسی می فرماید: مسلمانان! در روز رستاخیز شفاعت پیامبر صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ پذیرفته می شود سخنی ندارد، هر چند در کیفیت و نحو شفاعت اختلاف نظر دارند، زیرا گروهی از مسلمانان شفاعت را انحصار در نیکان قرار می دهند، و از گناهان که توبه کرده اند پذیرفته می شوند، نه تنها شفاعت پیامبر گرامی صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ پذیرفته می شوند بلکه شفاعت برگزیدگان او پیشوایان معصوم عَلَيْهِمُ السَّلَام و افراد با ایمان و صالح نیز قبول گردد (۱).

خلاصه و نتیجه نهائی نظریه اهل سنت:

نظر به اینکه از میان دانشمندان و مفسران اهل سنت، نظری قابل اتفاق دیدگاه واحدی درباره حقیقت شفاعت مطرح نکرده اند، به همین خاطر برای آشنایی کامل و روشن ساختن عقیده این گروه مسلمانان برخی از آنها را پی می گیرم:

۱- سید محمد رشید رضا: مفسر بزرگ اهل تسنن در کتاب خود می نویسد: شفاعت دعایی است اجابت شده خدای ازلی اراده خود را بعد از این دعا (به) مرحله اجراء می گذارد، که تابدین وسیله شخصیت و ارزش شفاعت کنندگان را اظهار کند، سپس می افزاید، حقیقت شفاعت این نیست که اراده ازلی خدا در پرتوی شفاعت شفیع

دگرگون گردد بلکه همان اراده ازلی پس از دعای شفیع، تنفیذ می شود^(۱)».

۲- محقق دوانی: در شرح معروف خود می نویسد، شفاعت برای رفع عذاب و بالا بردن درجه، برای آن گروهی که خداوند، اذن دهد ثابت و محقق است؛ مانند: «پیامبران و افراد با ایمان^(۲)». چنان که خداوند می فرماید:

﴿يَوْمَئِذٍ لَا تَنْفَعُ الشَّفَاعَةُ إِلَّا مَنْ أَذِنَ لَهُ الرَّحْمَنُ وَرَضِيَ لَهُ قَوْلًا﴾^(۳). «در این روز شفاعت سودی نمی بخشد مگر شفاعتی کسی که خدا با او اذن بدهد و از گفتار او راضی گردد».

۳- فخررازی:

شفاعت در پیشگاه الهی دعا کردن است برای مسلمانان^(۴)».

۴- طنطاوی ابن جوهری:

در تفسیر معروف خود حقیقت شفاعت این طور بیان کرده است: «می نویسد، شفاعت به معنی هدایتی و تربیتی اینکه پیامبران و ارشاد کنندگان در این جهان انجام می دهند منحصر است، شفاعت در آیات و روایات در همین معنی است، که پیامبران الهی هدایت و تربیت می کنند و در اثرات آن هدایت اعمال نیک انجام می دهد. نتیجه اعمال نیک سعادت ابدی آن جهان نصیب می گردد^(۵)».

۱- تفسیر المنار، ج ۱، ص ۲۰۸.

۲- شرح جلال الدین، ج ۲، ص ۲۷، بنابر نقل از کتاب منشور جاوید، ج ۸، ص ۲۲.

۳- سوره طه، آیه ۱۰۹. ۴- تفسیر فخررازی ج ۳ ص ۵۳.

۵- معنی شفاعت، مقاله ۶، ص ۷۵، نقل از کتاب حقائق تحریف شده، مؤلف: هاشم هراسی.

۵- شیخ سلیمان ابن حادث:

شیخ سلیمان ابن حماد در کتاب (الهدایة النبیه) چنین می‌گوید، کتاب و سنت گواهی بر این می‌دهند که هر کس فرشتگان و انبیاء. یا مثلاً ابن عباس و ابوطالب و امثال آنان را واسطه میان خود و خدا قرار بدهد، که در پیشگاه خدا برای او شفاعت کنند، بخاطر اینکه انبیاء مقرب درگاه الهی هستند، همانطور که در نزد سلاطین شفاعت می‌کنند، چنین کسانی کافر و مشرکند، و جان و مال آنها مباح است، اگرچه کلمه شهادتین بگویند اگر چه نماز و روزه بگیرند^(۱).

۶- نظریه معتزله و خوارج:

شفاعت تنها درباره مردان نیک و بهشتیان انجام خواهد گرفت، که بدین وسیله رتبه بالا رود و برای گناهکاران هیچ گونه شفاعتی انجام نخواهد گرفت، آتش بدبختی، همیشگی خواهد بود^(۲).

۷- فرید و جوی:

«هر گاه مسلمان بدانند که شافع حقیقی خداست و از دست دیگری کاری ساخته نیست، طبعاً چهره از دیگران بر می‌تابند و رو به درگاه الهی می‌آورند و از هر نوع بت

۱- الهدایة النبیه، ص ۶۶، البراهین الجلیه، ص ۸۳.

۲- نقل در کتاب حقائق، تحریف شده در اسلام مسئله شفاعت، مؤلف: هاشم نژاد.

پرستی دور مانده و به توحید نزدیک می‌گردند^(۱)».

دقت کنید این دانشمند کج فهم در عنایت حقانیت مسلم، شفاعت را در لابلای مطالب خود منکر شده ولی دیدند که این حقیقت مسلم قابل انکار نیست، آیات شفاعت را تفسیر داده‌اند.

۸- نظریه معتزله و خوارج:

معتزله گروهی از دانشمندان عقائد و مذاهب اهل تسنن هستند، گاهی به آنان و عیدیه نیز می‌گویند، آنان اعتقادشان این است که صاحبان کبائر، دوزخی می‌باشند و در آن مخله و پیوسته خواهند بود، ولی اصل شفاعت اولیاء خدا مخصوص را پذیرفته، ولی شفاعت را منحصر در گروهی که خدا را اطاعت کرده و دامن آنان به گناه آلوده نگریده است، این گروه با این که اهل بهشت هستند، ولی در پرتو شفاعت، پاداش بیشتری دریافت داشته، ارتقاء درجه پیدامی کند^(۲).

۹- نظریه وهابی:

با این که ابن تیمیه، نخستین فردی است که بذر(وهایگری) را در جامعه اسلامی

۱- دائرة المعارف، ج ۵، ص ۴۰۳، چاپ مهر.

۲- مجمع البیان، ج ۱، ص ۱۰۳، و نیز ج ۲، ص ۸۳، در تفسیر آیه ۸۵، سوره نساء، و شرح فجرید توشجی، ص ۵۰۱.

پاشیده است، اما در دومین کتاب خود به وجود شفاعت به طور صریح اقرار کرده و منکر آن را کافر شمرده است وی در میان بسیاری از اصول و فروع اسلام با مشاهیر علماء اهل تسنن مخالفت نموده است که از جمله می تواند مسائل زیر را نام برد:

۱ - خداوند جسم است.

۲ - خدا از عرش به آسمان اول فرود می آید.

۳ - قرآن قدیم و باذات خدا قائم است، محمد ابن عبدالوهاب موسس فرقه وهابی است که برخی او را منکران شفاعت پنداشته ولی حقیقت، بر خلاف این است. زیرا وی با تمام انحرافات که در مسائل مربوط به ولایت وارد نموده هرگز منکر شفاعت نیست و آن را از اصول مسلم اسلامی می داند و اما از مفسرین بزرگ اهل تسنن که وجود شفاعت را مسلم می دانند ولی معنا شفاعت را یا در دعا، مانند: فخر رازی، یا در هدایت، مانند: طنطاوی و مفسرین دیگر معنا کرده اند^(۱).

۴ - اقسام شفاعت:

واژه شفاعت در قرآن و حدیث در موارد گوناگون به کار برده شده بسیاری از موارد آن با مفهوم شفاعت مصطلح در باب حکمت سازش ندارد ولی میتواند این گونه موارد

۱ - الرسائل الكبرى، رسالة الاستفاته، ج ۱، ص ۴۸۱.

را تحت عناوین ذیل دسته بندی کرد.

۱ - شفاعت در نظام (آفرینش).

۲ - شفاعت به معنی پیشوائی.

۳ - شفاعت یا گواهی بر اعمال.

۴ - شفاعت مغفرت.

۱ - شفاعت در نظام آفرینش:

الف - فیض و رحمت بی پایان پروردگار طبق نظام خاصی از مبداء اعلی به جانب موجودات فرود می آید، و خداوند علل و اسبابی را در نظام آفرینش قرار داده است مانند علل و اسبابی که در جهان موجودات است. با اعتراف به این حقیقت، از نظر فرد خداشناسی مجموع سلسله علل به علة العلیی به نام خدا می رسد، که سرچشمه جهان هستی و پدیده آورنده نظام آفرینش است. در جهان آفرینش هر پدیده ای علتی دارد. و اراده حکیمانه الهی بر این تعلق گرفته است.

بنابر این در نظام آفرینش هیچ علتی بدون مشیت و اراده حکیمانه او مبداء اثر نمی گردد. و تأثیری از خود نمی دهد. یکی از معانی شفاعت در قرآن این است، که هیچ علت و سببی بدون اذن خداوند موثر نمی گردد و تأثیر آنها در گرو خواست و اذن الهی است، علت این که به این نحوه تأثیر (شفاعت) و خود علل طبیعی (شفیع) می گویند این